VELP

75 JAAR VRIJHEID

BERICHT UIT VELP I EN II

Drs H.J. van Buren, Zutphensche Straat 28. VELP

BERICHT UIT VELP I

Velp, 8 Maart 1945

Als navolgenswaardig voorbeeld van een onzer Amsterdamsche vrienden volgt hier een verslag om U op de hoogte te stellen van de gebeurtenissen, die zich in Velp in de laatste zes maanden hebben afgespeeld.

Het begon op den eersten Zondag in September, des middags om half zes; en wel met een geweldig bombardement van het vliegveld Deelen, 8 km hemelsbreed van Velp. Blijkbaar werden tijdbommen geworpen, of voorraden munitie ontploften, tenminste, wij namen, aanvankelijk om het kwartier, later met langer tussenpoozen, tot den volgenden middag enorme explosies waar. Ongeveer tegelijk daarmee begonnen de Duitsehers met een geros en gerij over den grooten weg Arnhem-Zutphen, dat veertien dagen duurde, en toen langzamerhand minder werd. 17 September werd Arnhem gebombardeerd en op 23 Sept. begon de algeheele evacuatie van deze stad; dagenlang trok hier een diep droeve stoet van evacué's, met allerlei onmogelijke, volbeladen vehikkels, voorbij. Wij herbergden gedurende ongeveer een week 33 evacué's, maar in Velp is de toestand met ca 35000 Arnhemmers erbij al spoedig onhoudbaar, zoodat het grootste gedeelte vertrekken moest; ongeveer 4000 evacué's bleven hier hangen.

Begin October werd in ons laboratorium (waar wij wonen) een noodapotheek geopend, waaraan wij beiden aanvankelijk medewerkten. Na Kerstmis beëindigde Mieke deze werkzaamheden, daar het voor haar te vermoeiend was. Op 4 October voerden geallieerde jachtbommenwerpers (de Duitsehers noemen deze apparaten "jabo's", welke afkorting hier verder gebruikt zal worden) hun eerste aanval op Velp uit; doel niet bekend, waarschijnlijk op eenige groote Duitsche tanks, die juist het dorp gepasseerd waren. Resultaat 17 dooden (Nederlanders), w.o. vrouwen kind van 4 maanden van een onzer collegae, door een voltreffer op hun huis. Ik was juist op weg naar den barbier en op 2 minuten van ons huis verwijderd kwam een raketbom op 2 m achter mij terecht; resultaat een langzaam beterend doof oor. Den volgenden dag, 5 October, herhaling; we gingen boodschappen doen in het dorp, het centrum ervan kreeg nu de volle laag. Veel huizen kapot, veel Drs HJ. van Buren Zutphensche Straat 28. VELP (G) glasschade; aantal slachtoffers weet ik niet. Wel weten wij, wat de angst voor zoo'n aanval beteekent . - Op 13 October, des namiddags om 5 uur, wederom een schietpartij met de boordkanonnen, gevolgd door bommen in onze onmiddellijke omgeving, o.a. 6 bommen in het weitje vlak voor ons huis, 2 stuks op het voetpad, en enkele op het Parkhotel naast ons. Vrijwel alle ruiten gesprongen. In onze huiskamer hadden we nog één ruit, in de keuken niets meer, in de slaapkamer de helft. Laboratorium en apotheek dienovereenkomstig. Mieke bevond zich op de keldertrap, ik was bezig in de stal de konijnen te voeren. Weer een hoogst onaangename gewaarwording. -Nadien bleef het onrustig in de lucht, steeds weer schietende en patrouilleerende geallieerde jagers, nagenoeg geen Duitsche vliegtuigen, wel luchtdoelartillerie; verder schietpartijen van Britse artillerie, o.a. in Velp-Zuid.

Een en ander werd opgeluisterd door razzia's, zooals dat bijna in het geheele land het geval is. De vrouwen deden de boodschappen en de mannen bleven thuis en waschten de vaat en schilden aardappels. In November ging dit alles zoo’n beetje door. Het begin van December was vrij rustig; toen begon het gevlieg van de V-I, maar dit was aanvankelijk niet verontrustend; enkele van deze apparaten kwamen dagelijks of des nachts over. - Op 22 December tracteerden de Engelsehen ons als Kerstverrassing op artillerievuur, dat in onze onmiddellijke nabijheid lag en ca

75 JAAR VRIJHEID

vier uur achtereen aanhield. Links en rechts om ons heen granaatinslagen, ongeveer 60 stuks, o.a. het huis naast ons, in de naar ons toegekeerde muur, een voltreffer. Wij hebben samen uren in de kelder doorgebracht, in doodsangst in een kleine nis. Alle ruiten waren gesprongen, nu radicaal, ook die welke medio November vervangen waren na de aanval der "jabo's", Overal granaatscherven, putten in de muren, gaten in de plafonds enz. enz. Op dezen dag begon het juist te vriezen; zoodat wij de Kerstdagen in hoofdzaak doorbrachten met het zo goed mogelijk dichtmaken van het huis. Daarbij komt nog, dat wij in ons huis gasverwarming hebben; we stookten dus gas, van 11.00 - 12.30 en van 6.00 - 8.00, hetgeen beslist onvoldoende was; het gas was 1 Januari afgeloopen, zoodat we toen met de kachel zijn gaan werken, hetgeen aanvankelijk allerminst een succes was; later bleek, dat de schoorsteen niet in orde was. Sedert 22 December slapen we in den kelder, hetgeen rustiger (en minder koud dan onze slaapkamer).

Nu begint zoo langzamerhand het aantal V-I's toe te nemen, alsook het percentage, dat zijn doel niet bereikt, en in de omgeving terecht komt, daarbij enorme ravage's veroorzakend. De tuinman spreekt V-3; Voor Vriend en Vijand. Het zij lugubere dingen, die een zenuwslopend geluid maken; sommige menschen kunnen er niet meer van slapen; soms komen er, vooral in de nanacht, eenige honderden over, en hoort men ze dan bij tientallen neervallen. Eind Januari ging Mieke fourageren in Doetinchem. De moeilijkheid van het fourageren in den Achterhoek is, om den IJssel over te komen. Sedert 1 Maart jl is dat nu zelfs officieel verboden. Mieke wandelde in een dikke sneeuwlaag naar Doetinchem, via een mooie omweg (Olburgensche veer), van 45 km. Was daar 's avonds om half zeven. Eenige dagen later, met sleetje terug via Zutphen, Doetinchem-Zutphen per auto, onder de voortdurende bedreiging van jabo's, van Zutphen af wandelende; haalde "s avonds Dieren en sliep daar bij vreemden, den volgenden dag weer naar Velp terug, met volgeladen slede, bekaf.

Februari begon met het neerploffen van een V-I bij Kasteel Biljoen (2/2); weer eenige ruiten vernield. 's Morgens om kwart voor acht een geweldige knal en glasgerinkel. Het gevlieg van deze dingen houdt een mensch voortdurend in spanning; hoort men er één aankomen dan blijft men luisteren of hij soms ook stil blijft staan; soms is dat het geval en dan maar wachten op de knal. Ongeveer 14 dagen geleden vielen er hier in de omgeving niet minder dan 19 stuks; o.a.is Kasteel Rosendaal door een V-I beschadigd.

Bij het begin van het geallieerde offensief bij Kleef genoten we 24 uur van een ononderbroken trommelvuur, waarbij alles daverde en trilde; de bedoeling ervan was toen nog niet bekend, dus wederom angstige dagen.

Op 4 Maart, verleden Zondag, 's middags om kwart voor drie opeens weer een gierende granaat en inslag in de onmiddellijke omgeving; gevolgd door drie andere. Weer geruimen tijd in den kelder gezeten. Gelukkig bleef het daarbij. Doel onbekend. Om half een 's nachts viel vlakbij een bom, om 1 uur een V-I. 8 Verder weer den geheelen nacht V-I 's en zo gaat het maar door. Wat onze voedselpositie betreft: 1400 g brood per week, na eenigen tijd 1000 g te zijn geweest, 100 g kaas per 14 dagen, 250 g vleesch per 14 dagen. Geen suiker, geen jam, geen boter, geen melk. Na eind November thans voor het eerst weer 2 kg aardappelen en nu 3 kg suikerbieten. Voorts 80 à 100 g olie per maand (blijkens het verzeepingsgetal voor de helft uit paraffinum liquidum bestaande!! I).

75 JAAR VRIJHEID

Gelukkig kunnen de ouders van Mieke van Doetinchem uit deze rantsoenen wat bijwerken. Het bereiden van het eten is uiteraard ook een probleem; alles op een klein potkacheltje in de huiskamer, waarop maar één pan kan staan. Gelukkig hebben we nog wat hout; men krijgt een toewijzing van een halve M3, die men zelf uit de bosschen moet halen en zelf zagen en kloven (zodat men driemaal warmte heeft van dezelfde hoeveelheid hout, zoals Mieke laatst opmerkte).

Dankzij laboratorium en apotheek hebben we nog electrische stroom, één van de zeer weinigen, thans van 's middags 1 uur tot de volgende morgen 7.15. Geleverd door de centrale van de A.K.U. Soms sluit de eene Duitseher je 's morgens af en de andere dan 's avonds weer aan. Het aantal storingen is legio, hoewel den laatsten tijd, nadat door strenger toezicht de centrale niet meer overbelast is, wat minder. Daardoor werkt de waterleiding ook nog.

De geruchten omtrent de evacuatie van Velp waren ontelbaar; telkens weer steken ze hun kop op. Sedert het begin van het jaar hebben we hier een Sonderausweis, geldig tot 31 Maart. Hopelijk alsdan verlengd of niet meer noodig. De Ortskommandantur was van plan de geheele gemeente Rheden à 20.000 inwoners met 3 man personeel van Sonderausweisen te voorzien. Ondanks het Duitsche organisatievermogen is deze opzet evenwel mislukt en duurde het weken.

We zijn blij dat we nog leven. We hopen het einde van dezen afschuwelijken oorlog spoedig te beleven in het bezit van onze normale geestvermogens, lijf en leden en van onze spullen. Behalve aan etenszorgen staan we hier continu bloot aan allerlei andere verrassingen; Engelsche jagers, V-I 's en Engelsch granaatvuur, en wat de belligerenten nog verder voor ons in petto hebben. Tegen de typhus, die hier vrij plotseling de kop opstak, zijn we schielijk ingeënt, dus hopelijk geeft datgeen zorgen.
Hier in de buurt wordt ook naarstig onder auspiciën van de Organisation Todt aan de Usselstelling gegraven. Meestal door inboorlingen, echter ook door anderen, die meestal in scholen in Arnhem ingekwartierd zijn. We spraken vele van deze lieden, daar wij vrij langen tijd als hun apotheek fungeerden; zij hebben het daar, de omstandigheden in aanmerking genomen, vrij goed. Dit ter geruststelling van degenen onder U, die hier familieleden of kennissen als graver hebben. Een zeer onaangenaam concentratiekamp schijnt in Rees (Dtschl.) te zijn; velen komen gebroken daarvandaan terug en moeten dan in een doorgangsnoodziekenhuis te Doetinchem worden opgenomen. Verscheidenen verlaten dit noodziekenhuis echter nimmer meer.....

Wanneer U daartoe in de gelegenheid bent, meldt ons dan ook Uw belevenissen van het afgelopen half jaar; op deze wijze kunnen wij ons ook zonder dagbladen en met trage postverbindingen nog eenigszins een beeld vormen van de toestand in andere delen van het bezette gedeelte van ons land.

Naschrift van de Redactie

In het kader van onze oproep "Vijftig jaar later" ontvingen wij van mevrouw Jonkers - Wallaart afschriften van brieven. Mevrouw Jonkers woont in huize "Tusculum" aan de
Zutphensestraatweg in Velp.
Deze brieven werden door de toenmalige bewoners van dit huis (tot 1980), de heer en mevrouw Van Buren-Bakker in het laatste oorlogsjaar geschreven om vrienden elders in Nederland woonachtig op de hoogte te houden van het reilen en zeilen in Velp en omgeving, in het bijzonder wat de laatste helft van dat jaar betreft. De verslagen geven een beeld van de woon- leef- en werkomstandigheden in die tijd, Vanaf oktober 1944 is in het bewuste huis de nood-apotheek van Velp gevestigd geweest, Een stapel etiketten en wat medicijnflesjes zijn daarvan bewaard gebleven.
De eerste brief hebben wij hierbij afgedrukt, de tweede plaatsen we in een volgend nummer. De derde - in het Engels gesteld - kan worden beschouwd als een samenvatting van de beide andere en zal daarom niet worden geplaatst.
Met deze brieven wordt ons een treffend tijdsbeeld voorgelegd.

75 JAAR VRIJHEID

BERICHT UIT VELP II

Velp 20 April 1945
In een eerste bericht van 8 Maart 1.1.beschreven wij in het kort de gebeurtenissen in Velp, die zich afspeelden na 1 September 1944. Thans volgt nog het een en ander over de laatste maand voor de bevrijding.

Nadat in het begin van Maart het aantal V-I 's sterk was verminderd, nam dit langzamerhand weer toe, om in de laatste week opeens op te houden. De eerste helft van Maart verliep overigens verder zonder bijzondere emoties. Het formidabele offensief der geallieerden leverde nog te weinig tastbare resultaten op voor ons, dat wij daardoor onder de indruk geraakten, zij het dan ook, dat de activiteit der geallieerde verkenningsvliegtuigen toenam en ons respect daarvoor ook, want hun onverschilligheid voor de Duitsche luchtdoelartillerie, hier dicht in de buurt opgesteld, grensde aan het wonderbaarlijke.

Op 19 Maart werd Doetinchem gebombardeerd, waardoor enkele slachtoffers vielen en eenige huizen kapot gingen; op 23 Maart herhaling op groote schaal: ongeveer 1/3 van de oude stad in puin en ongeveer 150 slachtoffers. Natuurlijk voor ons angstige dagen, omdat de ouders van Mieke in Doetinchem wonen. Gelukkig bleek al spoedig, dat zij ongedeerd waren, alhoewel hun huis practisch volkomen ruitloos was.

25 Maart moesten alle mannen te Velp tusschen 17 - 40 jaar zich melden voor de "Arbeitseinsatz der NSDAP"; veel rumor in casa, maar het aantal melders was niet groot en het liep met een sisser af; deswege was er 15 April een nieuwe melding, nu van 17 - 55 jaar, maar dat is de heeren door den neus geboord!!

28 Maart: een overvliegende V-I wordt neergeschoten door een Engelsch vliegtuig en valt neer in de Oranjestraat midden in Velp, daar een enorme ravage aanrichtende; een der laatste V-l's.

1 April, le Paaschdag. In de ochtenduren worden we getracteerd op schietpartijen door Britsche jagers. Doetinchem bevrijd.

2 April: Begin van het offensief van het Canadeesche leger in de Betuwe; we hooren 's morgens om 5 uur het trommelvuur en Velp krijgt ook wat projectielen mee; we springen als kikkers door het huis als we iets hooren gieren om in den kelder te komen. De volgende dagen is het overdag betrekkelijk rustig, maar 's nachts giert ongeveer elk kwartier een projectiel door de lucht en slaat ergens in de buurt in. We slapen nog steeds in den kelder, maar helemaal rustig is het toch niet !

Op 5 April beginnen Duitsche vernielingstroepen hun werkzaamheden. Een der voornaamste bezigheden is het omleggen van boomen met behulp van springladingen. De heele weg van Arnhem tot Dieren (verder ook?) moet het ontgelden, ook de Middagter Allee. Vlak voor ons huis worden op deze wijze boomen geveld; waarschuwen doen de moffen niet. De explosies zijn niet voor de poes en hebben aller onaangenaamste gevolgen; alle ruiten en kartonnen, die er nog in zitten, eruit, paneelen uit deuren, plafonds komen naar beneden. En maar puinruimen en kartonnen spijkeren. Dit ging dagenlang door; ook de wissels van de spoorlijn, de stukken rails vliegen ons gierend om de ooren. De gevelde boomen op den weg werden voorzien van ladingen en overal werden landmijnen in den grond gestopt (Deutsche Kultur!). Ook de telefoondraden langs den spoorlijn bleken later volkomen vernield te zijn maar, wat we toen nog niet wisten, het was het begin van het einde.

7 April. - De Aku-centrale is niet meer te bereiken voor het personeel, dus geen stroom meer (waardoor geen nieuws meer!) en geen water. Vandaag en op 8 April weer storingsvuur op het dorp. Op 9 April gaat het vernielen nog steeds door, het artillerievuur eveneens. De toestand wordt langzamerhand onbehaaglijk. Dinsdagmiddag 10 April voert de Britsche luchtmacht een bombardement op de boerderij

75 JAAR VRIJHEID

Overhagen uit, waarin volgens de verhalen een Duitsche commandopost huist. Veel luchtdruk, kalk van de plafonds en losse kartonnen.

Op 11 April wordt vlak voor het huis een oude dame door een landmijn gedood; het Britsche storingsvuur gaat door.

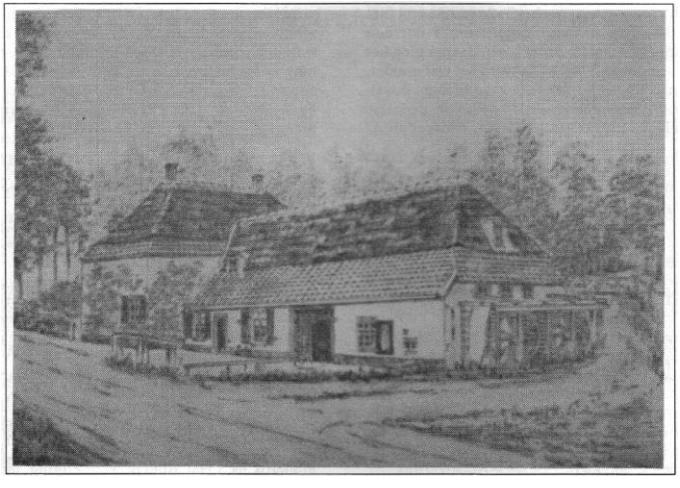

Ook de op deze pentekening van Ger Mulder afgebeelde vroegere korenmolen aan de Ringallee ging in het bevrijdings(v)uur verloren.

Op Donderdagochtend (12 April) komt de luchtbeschermingsdienst adviseren 's middags tusschen 4 en 6 uur alle ramen enz. wijd open te zetten, omdat de Geitenkamp gebombardeerd zal worden. Vermoedelijk een verminkt bericht van de "ondergrondsche", want de termijn is wat krap! In de middaguren vuurt de artillerie af en toe en om 3 uur voeren Britsche duikbommenwerpers tallooze aanvallen op de IJsselstellingen. uit; later werd bekend dat de Engelsehen direct daarna reeds probeerden de rivierovergang te forceren bij de Kleefsche waard, maar zonder succes. Na 6 uur werd het rustig; boven den IJssel hing een nevelgordijn. Weinigen zullen op dat moment beseft hebben, wat Velp boven het hoofd hing. Des avonds om half negen barstte een artilleriebombardement los ter beveiliging van een volgende poging tot rivierovergang, Practisch iedereen werd overvallen en het was een wedloop naar den kelder. Uren en uren vergingen in bange spanning, terwijl buiten de hel losgebroken scheen. Ononderbroken gaven verscheidene batterijen hun salvo's af en sloegen de projectielen voor ons, achter ons .... en op ons?? in; een donderend lawaai, alles daverde, dreunde en schudde en als versuft hoorden we dit machteloos aan. Zo zaten we tot omstreeks 1 uur; Mieke en ik, voorts een buurmeisje, dat bij ons overvallen was en de bediende van het laboratorium met zijn vrouw, die eenige dagen geleden hun huis in Velp-Zuid hadden moeten verlaten en tijdelijk onderdak hadden gezocht in "Tusculum". Om 1 uur was het even wat rustiger, het buurmeisje kon naar huis gaan en inplaats daarvan verschenen kennissen uit de buurt, die in onze kelder plaats hadden besproken: man, vrouwen kind, zoodat we toen met ons zevenen waren en met deze bezetting de volgende dagen in den kelder hebben Eenige minuten na deze verhuizing begon het vuur weer met onverminderde hevigheid. Des morgens om 5 uur een vuurpauze (13 April) van ongeveer een uur, daarna ging het weer verder tot 's middags 3 uur. Toen werd het wat minder, en we konden onze suffe hoofden wat gaan luchten boven den grond. Onbegrijpelijke wijze was er vlak in de buurt niet eens erg veel gebeurd, wat scherfjes en inslagen in de boomen.

Zaterdag 14 April bracht een nieuwe verrassing. De Engelsehen begonnen een rookgordijn te stellen met projectielen. Deze bestonden uit granaten, die met een zwakke knal in de lucht sprongen en dan drie rookgranaatjes uitwierpen, ongeveer van de grootte van de rookgranaat van het Ned.\eger; deze vielen links en rechts neer en wanneer ze op een "vruchtbare" plaats kwamen veroorzaakten ze brand; tallooze huizen met rieten daken - en ook andere - gingen in vlammen op. Ook bij ons sloeg er een door het dak, kwam op den zolder terecht maar kon tijdig met een schep zand onschadelijk worden gemaakt. Het was opletten; gelukkig lag onze omgeving gedurende het rooken niet onder vuur, elders was dit wèl het geval en het inspectie c.q. blusschingswerk kostte verscheidene Velpenaren het leven. 's Middags sloeg in den tuin vlak achter het huis een granaat in en vernielde de ruiten van ons (vredes-)

75 JAAR VRIJHEID

slaapvertrek. De nacht van 14/15 April bracht een nieuwe verrassing: wij werden bestookt door zware granaatwerpers.

Het eerste deel van Zondag 15 April was tamelijk rustig; zelf zóó, dat wij eten konden koken en in de keuken, vlak bij de kelderingang konden eten. Ook het eerste deel van de nacht ging nogal rustig voorbij, wel werd er steeds gevuurd, maar dat begint ook te wennen. Echter, om 4 uur Maandagmorgen (16 April) barstte het vuur weer met een ongekende hevigheid los; artillerie en granaatwerpers beukten ononderbroken op Velp en we waren er ditmaal heilig van overtuigd, dat onze laatste uren gekomen waren. Echter niet aldus. Om 6 uur verstomde het artillerievuur en in plaats daarvan begonnen overal mitrailleurs te knetteren. Dat ging door tot 6.45 en toen stormde een buurmeisje de keldertrap af onder het geroep "ze zijn er" .... We vlogen de kelder uit en ... de tuin stond vol met soldaten van een Engelsche stoottroep, die cigaretjes rookten en uitdeelden en even op adem kwamen na de eerste etappe van Arnhem te hebben afgelegd. Toen waren de pioniers al bezig de lading 16 uit de boomen weg te nemen, vervolgens verscheen een schuiver op rupsbanden, die de boom en opzij schoof als waren het lucifers, daarna kwamen tanks en een uur later ging het militaire verkeer zijns weegs over de Zutphense straatweg en waren practische Nederlanders aan de kant van de weg bezig hun geslonken houtvoorraad op peil te brengen ..... WIJ WAREN BEVRIJD!!!

Zoo eindigde voor ons een angstige en enerverende tijd. Wat na de bevrijding volgt, hoef ik niet te beschrijven; dat zal wel overal hetzelfde zijn.
Wat Velp betreft: het dorp is zwaar beschadigd; volgens verhalen van Engelsehen een der meest beschadigde van de niet geëvacueerde dorpen; er zouden van 12 -16April 75.000· projectielen zijn afgevuurd; er zijn ongeveer 100 dooden. Er is nagenoeg geen huis dat nog ruiten heeft, dat niet een of meer granaattreffers heeft gekregen of beschadigd is door scherven. Vele huizen zijn afgebrand. Maar dat is alles te herstellen, hetgeen niet het geval is met de velen, die tijdens de bombardementen het leven lieten en waardoor de vreugde in dit dorp misschien niet zoo groot is als wellicht elders.
En op een dag als deze 16 April denken we ook aan de velen die dezen dag zoo graag hadden willen meemaken, maar dat niet meer kunnen. Wij, die dit overleefd hebben, kunnen eindelijk na 5 jaar afbraak, vernietiging, marteling, diefstal en andere uitingen van "Kultur" tenminste weer een begin maken met opruimen en opbouw.

Het eerste deel van deze dagboekfragmenten plaatsten we in A&H 108 van juli 1994. Dit is het laatste deel en stond in A&H 110
Veel dank aan de inzendster.

75 JAAR VRIJHEID

BIJ DE EMMASTRAAT LAG IK PLAT TEGEN EEN MUUR

Herinneringen uit de Tweede Wereldoorlog

Hans Roelofs

Toen mijn kinderen nog klein waren dacht ik wel eens: hoe konden ze mij in godsnaam op pad sturen? Maar destijds leek het me heel normaal dat mijn ouders mij in de winter van 1944/'45 naar Worth-Rheden lieten gaan.
Ze hadden ook niet zoveel keus. Vader, van beroep slager, was altijd op pad. Was het niet voor de Duitsers op vliegveld Deelen of de voedselvoorziening dan wel voor het clandestien slachten bij kennissen en bevriende boeren en soms een klusje voor de ondergrondse (dit laatste ontdekten we tijdens zijn begrafenis in 1959 waar de Stichting 1940-'45 acte de préséance gaf met een imposante krans).

Met de familie Nieuwenhuis, de boerderij lag aan de oostkant van het landgoed Biljoen, onderhield vader goede betrekkingen. Een groot deel van de zomervakantie tijdens de twee laatste oorlogsjaren en de zomer van 1945 en 1946, bracht ik hierdoor. Paarden halen en brengen uit en naar de weilanden in de buurt van de IJssel, koeien melken, varkens en kippen voeren, eieren zoeken, behoorden tot de dagelijkse werkzaamheden. Ook bij het hooien en het maaien van de rogge staken we de handen uit de mouwen. Of het voor de boer veel effect sorteerde waag ik te betwijfelen, maar voor mij en de jongens van Van Zeumeren, (waar zijn ze gebleven?) was het een prachttijd.

Na het échec van de geallieerde luchtlandingen bij Arnhem in september 1944, werd Velp na 25 september frontgebied. Gedurende de maanden oktober en november stonden we herhaalde malen bloot aan luchtaanvallen, afgewisseld door granaatvuur. Onze toekomstige bevrijders hielden halt in de Betuwe door het mislukken van de operatie Market Garden.

Na de golf evacués uit Arnhem, die door de Duitsers verplicht werden zo snel mogelijk te verkassen naar het oosten en noorden van ons land, kreeg Velp te maken met vluchtelingen uit Gennep en omgeving (bron: Velp en de oorlog 1940-1945, Steven Jansen).
In november 1944 hielp ik vader met het slachten van een varken bij boer Nieuwenhuis. Niet ongevaarlijk want bij Biljoen bevonden zich nogal wat Duitse soldaten. (Waarschijnlijk door het natte weer en de gure wind lieten ze zich echter niet zien.) Mijn hulp bestond voornamelijk uit het vangen van bloed, nadat vader de keel van het varken doorstak. Het bloed roerde ik met mijn vingers want het mocht niet gaan klonteren. Het moest dienen als ingredient voor de bloedworst. Moeder Nieuwenhuis bracht water aan de kook, ik goot het hete water over het dier en vader krabde de haren van het varken. Daarna hing hij het beest op de 'leer' en nam het slachten een aanvang.

Over betaling werd helemaal niet gesproken. "Nou jungske, je kunt zo goed helpen, kom jij maar iedere week melk halen", zei moeder Nieuwenhuis, die alles op een afstandje stond te bekijken.

Zo liep ik gemiddeld twee keer in de week naar de boerderij. Per fiets mocht niet, want de Duitsers beroofden je zo maar van het vervoermiddel. Moeder deed twee flessen in een tas. Kurken ontbraken, dus kreeg ik oude kranten of lappen mee, om de gevulde fles af te sluiten. Wel niet zo fris, maar nood breekt wetten.

Een paar keer werd ik gedwongen in een greppel te duiken omdat de inslagen van het granaatvuur angstwekkend dichterbij kwamen. Rondom de jaarwisseling en begin januari kampten we met zwaar winterweer. Gladde wegen, zware sneeuwbuien en een snijdende wind maakten van het melk halen geen pretje, maar het was relatief veilig. Door het slechte weer bleven we praktisch verschoond van Luchtaanvallen en granaatvuur.

75 JAAR VRIJHEID

Toen eind januari 1945 de dooi inviel nam het gevaar toe met regelmatig granaatvuur op Arnhem wat geleidelijk verlegd werd richting Velp. De geallieerde vliegtuigen werden weer actief, bovendien zorgde het nieuwe Duitse geheime wapen de VI, constant voor angst.

Op een kwade dag kwam ik nerveus bij de familie Nieuwenhuis aan. Tijdens de tocht naar Worth-Rheden hoorde ik in de verte de inslagen van de granaten. Het werd weer feest!! Moeder Nieuwenhuis haalde mij foeterend naar binnen. "Hoe kunnen je ouders je nu op pad sturen? Je blijft vannacht maar hier, het is veel te gevaarlijk".
Na een uur werd het rustig en bood de oudste zoon (Tinus?) aan, mij naar huis te brengen. Toen we het postkantoor naderden, gaf hij mij de opdracht zo hard mogelijk naar huis te rennen. Ik zette de pas erin, voor zover de flessenmelk dit toelieten.
Plotseling ontploften rondom granaten. Een jonge vrouw (als ik me goed herinner uit het gezin Heling) drukte me tegen een muur en ging bovenop me liggen. Granaatscherven tinkelden over de straat en sloegen rondom ons in de muren. Er viel even een pauze waarbij juffrouw Heling me toeschreeuwde: "Rennen, het is te gevaarlijk op straat".
Even later dook ik buiten adem thuis de kelder in, waar moeder me geheel overstuur omhelsde. Toen pas merkte ik hoe vuil is was. Beide melkflessen waren leeg en van angst had ik een broek vol.

Huisslacht

75 JAAR VRIJHEID

Herdenkingsraam in het stiltecentrum van de R.K. O.L.V. Visitatie Kerk in Velp

Nelleke den Boer-Pinxter

Er is onlangs een herdenkingsraam geplaatst in het stiltecentrum van de R.K. Kerk, O.L.V. Visitatie in de Emmastraat in Velp. Het gebrandschilderde raam is twee jaar geleden uit de Mariakapel gehaald en gerestaureerd.

Op 4 mei 2016 is het raam opnieuw ingewijd in het stiltecentrum. Dit raam is door de familie Van Remmen aan de kerk geschonken ter herinnering aan een belangrijke gebeurtenis. Op 28 maart 1945, slechts twee weken voor de bevrijding van Velp, is in de Oranjestraat een V-I neergekomen en ontploft. Daarbij zijn uit het gezin Van Remmen vier kinderen omgekomen: Chatrien Johanna, Anny Maria, Richard Wijnand en Jeanna Hermanna. Deze kinderen zijn neef en nichten van de schenkers van het gebrandschilderde raam.

Een aantal oorspronkelijke kerkramen van de Mariakapel was door die V-I inslag verloren gegaan. De familie Van Remmen heeft in de afbeelding van het gebrandschilderde raam ook een andere tragedie tot uitdrukking laten brengen: drie kinderen van de familie zijn op zeer jonge leeftijd gestorven. Dat is weergegeven door de beeltenis van drie engeltjes. Volgens Herman van Remmen, nu 89 jaar, een neef van de omgekomen kinderen, is het raam 12 jaar na de oorlog gemaakt. Eerder was er nauwelijks tijd om op een bijzondere wijze bij de dood van de omgekomen kinderen stil te staan. De vier kinderen liggen begraven op de R.K. begraafplaats aan de Bergweg. Ze hebben een heel speciaal grafmonument gekregen.

Vier zuiltjes van verschillende lengte met hun namen erop. Onderaan op de sokkel staat het volgende:

STIL ZE SLAPEN!
VIER ENGELEN WAKEN
T' EERSTE LICHTEN VAN
DEN EEUWIGEN MORGEN

Dit heeft eerder in A&H 192 gestaan 2016